

Vadlesen a gúti erdőben

A tél még javában tartja magát, ám most úgy döntött, hogy fehérbe öltözteti a tájat. Lassan, komótosan hull a hó. A halápi erdészet felé robogunk. Kíváncsiak vagyunk, vajon e kietlen, s néhol ridegnek tetsző vidéken hogyan gondozzák a vadállományt?

Juhász Lajos, a Nyírerdő Rt. erdészeti igazgatója harmincas évében járó fiatalember. Kollégámmal másra számítottunk. Összenézünk.

– Igen, tudom – mondja. – Mindenki idősebb vezetőt vár, de a főnökök így határoztak, s ez ellen nem is ágálok.

Telefonál. A gúti körzetben talán akad még olyan erdész, aki elvezet minket.

– Péntek van. Rövid a munkaidő – szabadkozik –, de hát ha szerencsénk lesz...

Gút története

Az Alföld egyik legnagyobb összefüggő erdejének története a XIII. századba nyúlik vissza. Péter király idején Guth és Keled testvérpár a testőrség parancsnokai voltak, akik hatalmas birtokokat kaptak hűségük jutalmául a bihari s a szabolcsi vármegyékben. Az első írott forrásaink külső és belső Guthot emlegetnek. A XV. században alakult ki a később Acsádhoz csatolt Asszonyrész, mely nevében is őrzi, hogy a Guthi-birtok leányágon örökíthető része volt. A két falu lassú elhalása fokozatosan kezdődött, míg nem 1660-ra teljesen elnéptelenedett. 1692 és 1717 között korábban bérlet majd zálog révén a két gúti pusztát többi része is az 1948-as államosításig Debrecen város kezébe került. A farengeteg számos növény- és állatritkaságnak ad otthont. Itt él a világ egyik legértékesebb dámszarvas-populációja. Öt évvel ezelőtt ejtette el Roland Korz német vadász a világrekord dambikát.

Az erdőben

Fél óra múlva már a gúti erdészetben vagyunk. *Szigeti Imre* épp indul, hogy megetesse kedvenceit. Háromgyermekes családapa, majd húsz éve járja a vadont. Int, szálljak be. Kettesben jobban telik az idő, s közben mesélni is tud.

– Hetente, az időtől függően, kétszer-háromszor viszek ki takarmányt. Főleg cikóriát, sirlókukoricát, zabot, árpat, no meg granulátumot, az úgynevezett agancstápot. Hatszáz hektáron vagyok erdész, nyolcszáz hektáron pedig vadász.

A szembejövő kocsiban a körzeti megbízott ül. Érdeklődik, lopják-e a fát.

– Most nem – hangzik a válasz –, de néha megdézsmálják – fordul ismét hozzám, majd indít. – Néhány évvel ezelőtt még egy eltévedt cseh diverzánst is fogtam.

Büszkén csillog a szeme, hiába, az ember nem minden nap kap el egy kóbor határsértőt.

Az erdészlak és környéke ápoltt, gondozott. Bemegy a házba. Kisvártatva visszatér, messzelátó a nyakában, fegyver a kezében. Megmutatja, a cső üres, a zár fesztelen. Most már a fotós kollégám is – ki eddig követett – beszáll a Nivába.

– Mintegy 110 dámot, 55 őzet és két konda vaddisznót látok el élelemmel. – Fékez megáll. Rutinos mozdulatokkal tölti meg a különlegesen kialakított etetőt és szórót, majd beleszagol a levegőbe.

Szigeti Imre granulátummal tölti meg az etetőt

– Nem érzik? Egy órája itt vaddisznók feküdtek.

Hiába szimatolunk, orrunk cserbenhagy. Sorra látogatjuk az etetőket, közben ömlik belőle a sző.

– Télen-nyáron, esőben, fagyban kint vagyok. Nemcsak a vadakra felügyelek, hanem a fakitermelésre is. Főleg tölgyet és akácot vágunk. Szinte minden bokrot ismerek, s tudom, melyik gödörbe nem érdemes behajjani, ha nem akarok gyalog hazamenni. Az összefagyott, tömör hó csalogó. Még a terepjáró is elakadhat.

Nagyot döccen a kocsi. Fejemen növekszik a púpok száma, de nem törődöm vele. Tüdőm beszívja a nyitott ablakon beáramló friss, harapós levegőt. Szemünk vadak után kutat. Főleg a fotós kollégám izgul.

– Csak kerüljenek a lencsém elé – fogadkozik. – Egy icipici őzike is elég.

Míntha éreznék szándékunkat, tudatosan bujkálnak.

– Hol vagytok, bitangok? – dűnnyögi erdészünk. – Látnák őket ősszel, barcogáskor. Sokszor csak ötven méterre vagyok tőlük...

Beletapos a fékbe. Nyelvemmel megtapogatom a fogaimat, még megvannak.

– Oda nézzenek! A domb mögött!

Tényleg! Tíz-tizenöt dám kaparja a havat, fekete dió után kutatva. Az erdő sűrűje biztos menedék. Percek alatt elkészül a haditerv.

– Maga – bököm rám –, maga lesz a csali. Balról felmegy arra a kaptatóra, akkor magát fogják figyelni, s mi jobbról megleshetjük őket. Indulok. Bakancsom minden lépésnél elmerül. Farmemrom szára jéggá fagy. A dombról csodálatos a kilátás. A lát-

vány fenséges. Igaza volt, engem bámulnak, majd hirtelen felkapják a fejüket, s mire ketőt pisloghatnak, már csak a fákat látom. Megint nem volt szerencsém.

Szigeti Imrét láthatóan bosszantja a dolog.

– Azért is elkapjuk – morogja.

Elfoglalom helyemet a hátsó ülésen, mehetünk. Már tíz perce szótlanul keringünk az erdőben, fogalmam sincs, hol vagyunk, ha kitenne, nehezen találnék vissza a kocsinkhoz. Mire felocsúdok ábrándozásomból, a Niva üres. Kiszálltak. Egy fenyves szélén állunk, ahol a vaddisznók tanyáznak. Hallom, csattan a fegyver závara. Nyelek egyet. Egészségi állapotomnak nem tenne jót egy feldühödött anyakoca.

– Csak a sarkára lépjen – súgja hátra.

Igyekszem. Kétszáz métert ha megtettünk, mikor meglátjuk a kondát. Hét süldő meg a koca. Felőlünk fúj a szél, nyomban megérzik a szagunkat. Már csörtetnek is, de mi is futunk a terepjáróhoz.

– A keresztnál eléjük vág-hatunk – lihegi erdészünk, őrlött tempót diktál. Versenyzünk a vadakkal. Ők nyertek. Ez egy ilyen nap.

Az utolsó élmény

Kifűjjuk magunkat, s hazafelé vesszük az irányt. Lábamat már egy órája nem érzem, így jólesik egy kicsit az erdészházban megmelegedni. Szürkül. A

VALAHOVÁ EURÓPÁBA

Dámsirató

Gúzsba kötve

Még hajnali-szóttan a körülöttünk elterülő gúti rengeteg. Csizmánkat nyögi a fagyos hó. Március van. A tél könnye lassan kiszárad. A fák ágain rügyek fészkelődnek. A végtelen csendben itt-ott szajkó harsonáz.

Lesben ülünk. Dámra várunk, de most a puskák némaságra ítéltettek. Szemünk kutatón a „szórót” figyel. Szussza-

násnyi idő után megjelenik Ő. Fiatal, erős bika. És éhes. „Megdézsmálja” az „altatót abrakot”.

Valahol a „légben” holló siratja magányát. Messziről vonatfűtty hallik. Bikánk fejét az égnek emeli, veszélyt sejt. Rövid vágtaival gyorsan a bozótosba vág. Próbára teszi türelmünket. Talán csak két főtályaóra, és megtalálják őt az álmok.

Érték-térkép

Nagyszabású tudományos munka folyik a Nyírerdő Rt. gúti erdészetében. Az erdőfelügyelőség, a természetvédelmi hatóság, a debreceni agráregyetem, a tudományegyetem és az erdőgazdaság neves szakembereinek bevonásával feltérképezik a gúti erdő értékeit. A vizsgálat célja, hogy elkészüljön egy tanulmány, amely az itteni erdőállományok, az itt tenyésző lágy szárú flóra, illetve a madár- és emlőspopulációk jelenlegi állapotát rögzíti. Természetesen, hogy ezzel egy időben elvégzik a környék kultúrtörténeti emlékeinek felmérését is.

Érdekessége lesz a tanulmánynak, hogy annak elkészítésébe bevonják a környék polgármestereit is, akik megfogalmazhatják az irányításuk alatt álló települések jelenlegi és távlati igényeit, amit a gúti erdővel szemben támasztanak. A terepi felvételezések tavaly már megtörténtek, az idén a tanulmányterv elkészítésén van a sor.

A dámszarvasokat nehéz lencsevégre kapni
Fotók: Czeglédi Zsolt

A fakitermelés télen sem szünetel

nap kihunyó fényénél annyira még van időnk, hogy megnézzük a közel héthektáros parkerdőt. A helybéliek s az erdészek áldásos kezenyomán született e piciny sziget, hogy számos boldog és felhőtlen percet szerezzen öregnek, fiatalnak egyaránt. Mire befejezzük rövid sétánkat, teljes a sötétség. Bú-

csúzunk. Kemény kézfogással köszönünk el egymástól. Örül, hogy megmutathatta birodalmát, mi is, hogy erre a pár órára kiszakadhattunk a civilizáció ránk rakott köteleiből. Ha receptre lehetne íratni az ilyen kirándulásokat, mindenkinek ajánlanám.

Gál Attila

A harc eldőlt
Fotó: Lázár Zsolt

Viszket a talpunk, mehetnénkünk van. Követni kezdjük. A lassú sétát hamar elfelejtjük. Nagyon nem bírja az „ember-szagot”. Ezt persze mindig tisztességtől konstatajuk.

Újabb rohanásra indulunk, talán most. Minden hiába, még elég friss ahhoz, hogy lerázzon bennünket. Segítség kell, jöhet a kutya. A VAD iszonyú tempót diktál a lábszárközépig érő hóban. Csak csaholó ebünk marad szorosan a nyomában. Mi lihegünk, fújtatunk. Minden erőnkre szükségünk van, hogy látótávolságban maradjunk. Most mintha közelebb lennénk. Sejtésünk

nem csal. Járása rendezetlen, alig-alig kerül a fák. A kutya már „fogja” is. A harc eldőlt.

Az utolsó „száz” már nekünk is mindjárt gyerekjátéknak tűnik. Végző kísérlete a menekülésre reménytelen. Nincs esély. Értő kezek óvatosan gúzsba kötik. Szomorú szemében a megadás fénye pislákol.

Ősszel már a honi dámtehenek távoli csapásait járja, vagy „valahol Európában” barcog.

A puskák hidegen sorakoznak a sarjmeggy-támlán.

Varga Sándor